

jednostavno ni brzo. Paganstvo je još živo i jako, pa ako je Konstantin – do smrti poganski rimski pontifex maximus – u novoj socijalnoj i vjerskoj sili vidio i dobio saveznika, nije mu namijenio monopol. Do tog će monopola doći pola stoljeća nakon njegove smrti, a ni tada ne do kraja i ne u svemu.

O tom će govoriti slijedeći radovi naših Tema: Dino Milinović piše o umjetničkoj praksi toga doba u radu pod naslovom Konstantin i kršćanska umjetnost, a Marina Milićević Bradač pozabavit će se rvanjem ohrabrena kršćanstva s onemoćalim poganstvom na literarnom području. Njezin rad Pogani u kršćanskom svijetu na neki je način svojevrsni okvir teme kojeg smo postavili prijevodom Muke scilskih svetaca: Na drugoj strani tog teksta koji govori o kršćanskoj zajednici kao žrtvi persekutora nalazi se spjev Carment contra paganos u kojem se kršćanska zajednica – paradoksalno – pojavljuje kao persekutor, u ovom slučaju pogana! Svijet se doista promijenio.

Posljednji tekst naše rubrike Teme sasvim je izvan kruga konstantinovske tematike, ali nimalo manje zanimljiv. Njime se kroz razmatranje Relje Seferovića vraćamo temama novije latinističke prošlosti i latinističke produkcije.

Dakako, u priložima o seminarima i proslavama vraćamo se u naše dane i onim manifestacijama koje novim generacijama pomažu da se kritički osvrnu na antiku i njezinu baštinu, a tomu služi i časopis LATINA ET GRAECA i seminari kojima nazoče mladi.

I to budi optimizam da će istraživači klasičnih jezika i antičke civilizacije i dalje imati sve veću i znatijeljniju publiku.

Zlatko Šešelj

Priredio Neven Jovanović

Muka scilskih svetaca

Passio Scillitanorum ili *Passio sanctorum Scillitanorum* najstariji je kršćanski spis na latinskom koji se može datirati (u 180. n. e, za vladavine cara Komoda).¹ Mada u tradiciji naslovljen *passio* („muka”; takvi su tekstovi naglašenije pripovjedni, ponekad u formi pisma), spis zapravo pripada književnoj vrsti *acta*, djela mučenika (*acta* su „djelovodnici, zapisnici”²); prvi su takvi izvještaji o mučeništvu zapisani na grčkom, i potječu iz sredine II. st. n. e. (npr. muka Polikarpa iz Smirne).

Ne znamo točno gdje se u sjevernoj Africi nalazilo mjesto *Scilla* ili *Scillium* (Scilla, Scilij); logično je pretpostaviti da je bilo u blizini Kartage. Prokonzul Publije Vigelije Saturnin, koji vodi proces, spominje se, između ostalog, u jednom Tertulijanovu spisu.³

Progona kršćana u Rimskom Carstvu počinju od Nerona, kada *Christianus sum* postaje izjava koja povlači smrtnu osudu. Primjera radi, jednu istragu o kršćanima, kao *cognitio extra ordinem*, morao je, po tužbi privatnih osoba, provesti Plinije Mlađi dok je upravljao Bitinijom; o tome svjedoči poznato pismo Trajanu (Plin. ep. 10, 96, iz 112). No, prvi zakon protiv kršćana donesen je, čini se, tek za cara Decija (vladao 249-251).

Izvještaji o mučeništvu – točnije, javnom svjedočenju (grč. μάρτυς „svjedok”) – pripadnika jedne kršćanske zajednice namijenjeni su kršćanima u drugim zajednicama, kao egzempli junačkoga ispovijedanja vjere, postojanosti u najtežim časovima, pred najvećim iskušenjima. Čak i kada oblikom takvi izvještaji – kao u slučaju *Muke scilskih svetaca* – oponašaju službene dokumente rimskih vlasti (npr. kratkoćom, suhim i repetitivnim formulama), pomno će čitanje ukazati na njihovu književnu stilizaciju.

U rimskim sudskim procesima, službeni je zapisnik trebao poduprijeti odluku koju bi sudac donio; *Muka scilskih svetaca* pokazuje da Saturnin prema ispitanicima postupa vrlo obzirno, nudeći svakome po nekoliko prilika da odstupi od svo-

¹Ovaj je uvod sastavljen prema Michael von Albrecht (ur.), *Die römische Literatur in Text und Darstellung. Kaiserzeit II. Von Tertullian bis Boethius*, Lateinisch und Deutsch herausgegeben von Hans Armin Gärtner, Stuttgart: Reclam 1988, s. 34-39, i Michael von Albrecht, *Geschichte der römischen Literatur: Von Andronicus bis Boethius; mit Berücksichtigung ihrer Bedeutung für die Neuzeit*, München: Saur, 1994, sv. 2, s. 1210.

²Inače, rimsku formu službenog sudskog zapisnika na dojmiv način oponaša i uvodni dio šaljivog teksta *Testamentum porcelli* („Prašičeva oporuka”), teksta čije je postojanje potvrđeno nekih dva stoljeća nakon nastanka *Muke scilskih svetaca*. Sv. Jeronim ostavio je svjedočanstvo kako su ritmičku prozu *Prašičeve oporuke*, uz grohotan smijeh, recitirali daci u školi – naravno, ne kao dio nastave. O ovoj oporuci-zapisniku usp. na hrvatskom Neven Jovanović, „29. novembar”, u *Noga filologa*, Zagreb: Naklada Pelago, 2006, s. 142-145.

³Radi se o Tertulijanovu „otvorenom pismu” *Ad Scapulam*, upućenom nakon 14. kolovoza 212. prokonzulu Afrike.

jih stavova. *Odgovori*, pak, koje na prokonzulova pitanja daju kršćani dojmljivo su višeznačni, gotovo enigmatični, tako da se na trenutke čini kako sudac pita jedno, a ispitanici odgovaraju drugo. Očito, ti javni iskazi, s jakim biblijskim prizvucima, ali sročeni tako da se ne mogu shvatiti kao provokacija vlasti i poretka, onima „koji imaju uši, i mogu čuti” predstavljali su ispovijest kršćanske vjere. Uočljivo je i inzistiranje da kršćani nisu krivi ni za kakav građanski prijestup; otud proizlazi da ih prokonzul mora osuditi isključivo zbog vjerovanja (*persuasio*). Takva osuda, barem u očima antičkih kršćana, nije u skladu s rimskim pravnim i moralnim načelima.

Likovi *Muke scilskih svetaca* okarakterizirani su i jezično: kršćani i prokonzul suprotstavljeni su slično kao obrazovani i neobrazovani likovi kod Petronija. Hans Armin Gärtner upozorio je da prokonzul govori „pravilnim latinskim”, koristeći se ondje gdje treba npr. potencijalnim konjunktivom (*si... redeatis*, 1) ili futurum (*non praebebo*, 5). Ispitanici se izražavaju kolokvijalno, upotrebljavajući *propter quod* (2) i *ipsud* (9), prezent umjesto futura (*si praebueris, dico*, 4), kršeći klasična pravila *consecutio temporum* u futuro (*siquid emero, reddo*, 6). No, sinkopiranim govornim oblicima *domni, domnum* (umj. *domini, dominum*) koriste se i prokonzul i ispitanici.

Osim latinskog izvornika i hrvatskog prijevoda *Muke scilskih svetaca* donosimo i nešto opsežniju grčku inačicu teksta, otkrivenu 1881. u rukopisu iz oko 890. koji se čuva u Francuskoj nacionalnoj knjižnici u Parizu.⁴ Smatramo da usporedba načina na koji se isti sadržaji izriču u latinskom, grčkom i hrvatskom može u nastavi klasičnih jezika, gimnazijskoj kao i sveučilišnoj, poslužiti kao mala vježba koja spaja *dulce cum utili*.

Muka scilskih svetaca

⁴ Paris, Bib. nat. cod. Gr. 1470; *editio princeps*: Hermann Usener, *Acta martyrum scillitanorum graece edita [Index scholarum Bonnensium]*, Bonn 1881.

Passio Scillitanorum (die XVII iulii, a. d. 180)⁵

1. Praesente bis et Claudiano consulibus, XVI kalendas augustas, Karthagine in secretario impositis Sperato, Nartzalo et Cittino, Donata, Secunda, Vestia, *Saturninus proconsul dixit*: Potestis indulgentiam domini nostri imperatoris promereri, si ad bonam mentem redeatis.

2. *Speratus dixit*: Numquam malefecimus, iniquitati nullam operam praebuimus: numquam malediximus, sed male accepti gratias egimus propter quod imperatorem nostrum observamus.

3. *Saturninus proconsul dixit*: Et nos religiosi sumus et simplex est religio nostra, et iuramus per genium domni nostri imperatoris et pro salute eius supplicamus, quod et vos quoque facere debetis.

4. *Speratus dixit*: Si tranquillās praebueris aures tuas, dico mysterium simplicitatis.

⁵ Tekst prema: "Passio Scillitanorum", *The Acts of the Christian Martyrs. Introduction, Texts and Translations* by Herbert Musurillo, Oxford: Clarendon Press 1972.

Muka scilskih svetaca (17. srpnja 180. p. Kr.)⁶

1. U godini kada su konzuli bili Present (po drugi put) i Klaudijan, na dan 17. srpnja, u Kartagi, u sudnicu su privedeni Sperat, Nartzal, Citin, Sekunda, Vestija.

Prokonzul Saturnin reče: „Možete zadobiti oprost gospodina cara našega, ako li se zdravu duhu vratite.”⁷

2. Sperat reče: “Nikad mi nismo zlo radili, nikad mrvu zla počinili; nikad nismo ni o čem zlo govorili, nego i zlo trpeći, mi smo bili zahvalni; zbog toga svog cara štujemo.”

3. Prokonzul Saturnin reče: „I mi smo vjernici, i jednostavna je vjera naša, i prisežemo srećom gospodina cara našega,⁸ i za zdravlje njegovo žrtvujemo, a tako i vi također morate uraditi.”

4. Sperat reče: „Ako za me uši svoje otvoriš, otkrit ću ti otajstvo jednostavnosti.”⁹

⁶ Početna je verzija ovog prijevoda nastala na kolegiju *Prevođenje s latinskoga*, izvođenom na Odsjeku za klasičnu filologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu u akademskoj godini 2010./11, kao zajednički rad studenata latinskog jezika i književnosti Ivane Kalaica, Aleksandre Keserin, Ivane Kovaček, Josipa Nalisa, Ines Pažić, Otilie Christine Široka, Ane Katarine Šmigoc, Magdalene Štefanić.

⁷ **zdravu duhu**: *mens bona* može oznočavati kako duhovno zdravlje (usp. Pers. 2, 8-10: *'mens bona, fama, fides' haec clare et ut audiat hospes; / illa sibi introrsum et sub lingua murmurat: 'o si / ebulliat patruus, praeclarum funus!' ...*; Sen. 10: *roga bonam mentem, bonam valetudinem animi, deinde tunc corporis*), tako i božicu Mens Bona (usp. Prop. 3, 24, 19: *Mens Bona, si qua deas, tua me in sacraria dono!*; Ov. am. 1, 2, 31-32: *Mens Bona ducetur manibus post terga retortis, / Et Pudor, et castris quidquid Amoris obest; te niz natpisa Menti Bonae*).

⁸ **srećom gospodina cara našega**: *genius* koji se spominje u izvorniku (u grčkoj verziji εὐδαιμονία, inače τύχη) označava “dobrog duha” svakoga gospodara; genij je u rimskoj antici osobni pandan kućnim Larima. Imperatorov genij spominje se već kod Ovidija (fast. 5, 145: *mille Lares Geniumque ducis, qui tradidit illos, / urbs habet, et vici numina trina colunt*), Perzija (6, 48: *dis igitur genioque ducis centum paria ob res / egregie gestas induco. quis vetat? aude*), u Plinijevu Panegiriku (52, 6: *Simili reverentia, Caesar, non apud Genium tuum bonitati tuae gratias agi, sed apud numen Iovis Optimi Maximi pateris*); vrlo je čest u natpisima (usp. npr. prikaz i spomen genija cara Komoda na denaru GEN(io) AVG(usti) FELIC(i) COS VI - genij, gol do pasa, stoji frontalno, glava nalijevo, drži kornukopiju i iz patere žrtvuje nad zapaljenim oltarom = Sear 5643; numizmatička referencija prema David R. Sear, *Roman Coins and their values, Millennium edition* London: Spink, 2000, 2002, 2005, Vol. I – *The Republic and the Twelve Caesars to the end of the Flavian dynasty*). Zaklinjanje carevim genijem spominje već Svetonije u životopisu Kaligule (Suet. Cal. 27, 3: *multos honesti ordinis necavit ... , quod numquam per genium suum deierassent*). O žrtvovanju pred carevim likom govori Plinije u pismu Trajanu (ep. 10, 96, 5: *praeunte me deos appellarent et imagini tuae, quam propter hoc jusseram cum simulacris numinum afferrī, ture ac vino supplicarent*).

⁹ **jednostavna je vjera naša... otajstvo jednostavnosti**: izrazom *simplex religio nostra* (u grčkoj verziji ἀπλή ή καθ' ἡμᾶς θρησκεία) prokonzul najvjerojatnije želi iskazati istinitost poganske religije, koristeći se pojmom “jednostavno” u retoričko-argumentativnom smislu; “jednostavno” je ono čijoj argumentacijskoj snazi ne treba nikakvih dodataka, efekata, ukrasa; time se istovremeno konotira i “iskreno” (usp. Eur. Phoen. 469: ἀπλοῦς ὁ μῦθος τῆς ἀληθείας ἔφω ~ Sen. epist. 49, 12: *nam, ut ait ille tragicus, 'veritatis simplex oratio est'; Cic. de orat. 1, 229: [P. Rutilius Rufus] non modo supplex iudicibus esse noluit, sed ne ornatus quidem aut liberius causam dici suam, quam simplex ratio veritatis ferebat*). Sperat, međutim, izokreće prokonzulove riječi u paradoks «otajstva jednostavnosti» (*mysterium simplicitatis*, u grčkoj verziji prošireno u τὸ τῆς ἀληθοῦς ἀπλότητος μυστήριον).

5. *Saturninus dixit*: Initianti tibi mala de sacris nostris aures non praebebo; sed potius iura per genium domni nostri imperatoris.

6. *Speratus dixit*: Ego imperium huius seculi non cognosco; sed magis illi Deo servio quem nemo hominum vidit nec videre his oculis potest. furtum non feci, sed si quid emero teloneum reddo quia cognosco domnum meum, imperatorem regum et omnium gentium.

7. *Saturninus proconsul dixit ceteris*: Desinite huius esse persuasionis.

Speratus dixit: Mala est persuasio homicidium facere, falsum testimonium dicere.

8. *Saturninus proconsul dixit*: Nolite huius dementiae esse participes. *Cittinus dixit*: Nos non habemus alium quem timeamus nisi domnum Deum nostrum qui est in caelis.

9. *Donata dixit*: Honorem Caesari quasi Caesari; timorem autem Deo. *Vestia dixit*: Christiana sum.

Secunda dixit: Quod sum, ipsud volo esse.

10. *Saturninus proconsul Sperato dixit*: Perseveras christianus?

Speratus dixit: Christianus sum et cum eo omnes consenserunt.

11. *Saturninus proconsul dixit*: Numquid ad deliberandum spatium vultis?

Speratus dixit: In re tam iusta nulla est deliberatio.

12. *Saturninus proconsul dixit*: Quae sunt res in capsula vestra?

Speratus dixit: Libri et epistulae Pauli viri iusti.

13. *Saturninus proconsul dixit*: Moram XXX dierum habete et recordemini!

Speratus iterum dixit: Christianus sum: et cum eo omnes consenserunt.

14. *Saturninus proconsul decretum ex tabella recitavit*: Speratum, Nartzalum, Cittinum, Donatam, Vestiam, Secundam, et ceteros ritu Christiano se vivere confessos, quoniam oblata sibi facultate ad Romanorum morem redeundi obstanter perseveraverunt, gladio animadverti placet.

15. *Speratus dixit*: Deo gratias agimus.

Nartzalus dixit: Hodie martyres in caelis sumus. Deo gratias.

16. *Saturninus proconsul per praeconem dici iussit*: Speratum, Nartzalum, Cittinum, Veturium, Felicem, Aquilinum, Laetantium, Ianuariam, Generosam, Vestiam, Donatam, Secundam duci iussi.

17. *Universi dixerunt*: Deo gratias.

Et statim decollati sunt pro nomine Christi. Amen.

5. Saturnin reče: „Moje uši slušati neće tvoje zle riječi o našim svetinjama; nego radije prisegni srećom gospodina cara našega.”

6. Sperat reče: „Ja ne poznajem vlast ovoga svijeta; nego više služim onom Bogu, kojeg nitko od ljudi ne vidje, niti ga ovim očima može vidjeti. Krao nisam; nego, ako kupim, perez plaćam; poznajem Gospodina svojega, kralja nad kraljevima i cara nad svim narodima.”

7. Prokonzul Saturnin reče ostalima: „Prestanite biti toga vjerovanja.”

Sperat reče: „Zlo je vjerovanje čovjeka ubiti, lažno svjedočanstvo reći.”

8. Prokonzul Saturnin reče: „Nemojte biti sudionici ove ludosti.”

Citin reče: „Nemamo drugoga da ga se bojimo, nego Gospodina, Boga našega, koji je na nebesima.”

9. Donata reče: „Čast caru kao caru, a strah Bogu.”

Vestija reče: „Ja sam kršćanka.”

Sekunda reče: „Šta sam, to i oću biti.”

10. Prokonzul Saturnin reče Speratu: „Ustraješ li u tome da si kršćanin?”

Sperat odgovori: „Ja sam kršćanin.” I svi se s njime složiše.

11. Prokonzul Saturnin reče: „Želite li vremena za razmišljanje?”

Sperat reče: „Nema se što razmišljati o tako ispravnoj stvari.”

12. Prokonzul Saturnin reče: „Što je u vašem kovčegu?”

Sperat reče: „Knjige i poslanice Pavla, pravedna čovjeka.”

13. Prokonzul Saturnin reče: „Imate rok od trideset dana, i razmislite, sjetite se!”

Sperat ponovi: „Ja sam kršćanin.” I svi se složiše s njime.

14. Prokonzul Saturnin pročitao presudu s pločice: „Sperat, Nartzal, Citin, Donat, Vestija, Sekunda i ostali, priznavši da žive po kršćanskim običajima, premda im je pružena mogućnost da se vrate rimskim običajima, tvrdoglavo ostaše pri svome; odlučeno je da se mačem kazne.”

15. Sperat reče: „Bogu zahvaljujemo.”

Nartzal reče: „Danas smo mučenici na nebesima. Bogu hvala.”

16. Prokonzul Saturnin zapovjedi da se preko glasnika objavi: „Zapovjedio sam da se pogube Sperat, Nartzal, Citin, Veturije, Feliks, Akvilin, Letancije, Januarija, Generosa, Vestija, Donata i Sekunda.”

17. Svi skupa rekoše: „Bogu hvala.”

I odmah bjehu pogubljeni u ime Kristovo. Amen.

ΜΑΡΤΥΡΙΟΝ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΥ ΜΑΡΤΥΡΟΣ ΣΠΕΡΑΤΟΥ.

Ἐπὶ Πέρσαντος¹⁰ τὸ δεύτερον καὶ Κλαυδιανοῦ τῶν ὑπάτων, πρὸς ἰς καλανδῶν αὐγούστων ὅπερ ἐστὶν Ἰουλίῳ ἰζ, ἐν τῷ κατὰ Καρταγέννα βουλευτηρίῳ ἤχθησαν παραστάσιμοι Σπεράτος Νάρτζαλος καὶ Κιττίνος Δονᾶτα Σεκούνδα καὶ Ἔστία, πρὸς οὓς Σατουρνίνος ὁ ἀνθύπατος φησιν· Ἐδύνασθε παρὰ τοῦ ἡμῶν αὐτοκράτορος συγχωρήσεως ἀζιωθῆναι, ἐὰν ἄρα σόφρονα λογισμὸν ἀνακαλέσησθε.

Ὁ δὲ ἅγιος Σπεράτος ἀπεκρίνατο λέγων· Οὐδέποτε ἐκακουρήσαμεν, οὐδέποτε κατηρασάμεθα, ἀλλὰ μὴν καὶ κακῶς δεχθέντες εὐχαριστοῦμεν, ἐπειδὴ τῷ θεῷ ἡμῶν καὶ βασιλεῖ δουλεύομεν.

Σατουρνίνος ὁ ἀνθύπατος ἔφη· Ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς θρησκευόμεν, καὶ ἀπλῆ ἢ καθ' ἡμᾶς θρησκεία καθέστηκεν· καὶ δὴ ὀμνύομεν κατὰ τῆς συμπεφυκυίας εὐδαιμονίας τοῦ δεσπότου ἡμῶν βασιλέως καὶ ὑπὲρ τῆς αὐτοῦ σωτηρίας ἰκετεύομεν· ὃ καὶ ὑμᾶς ὡσαύτως χρῆ ποιεῖν.

Ὁ δὲ ἅγιος Σπεράτος εἶπεν· Ἐὰν γαληνιώσας μοι τὰς σὰς ἀκοὰς παράσχοις, ἐρῶ τὸ τῆς ἀληθοῦς ἀπλότητος μυστήριον.

Σατουρνίνος ὁ ἀνθύπατος ἔφη· Ἐναρξαμένου σου πονηρὰ λέγειν κατὰ τῶν ἡμετέρων ἱερέων τὰς ἀκοὰς μου οὐ προσθήσω· ἀλλ' ὁμόσατε μᾶλλον κατὰ τῆς εὐδαιμονίας τοῦ δεσπότου ἡμῶν αὐτοκράτορος.

Ὁ ἅγιος Σπεράτος λέγει· Ἐγὼ τὴν βασιλείαν τοῦ νῦν αἰῶνος οὐ γινώσκω· αἰνῶ δὲ καὶ λατρεύω τῷ ἐμῷ θεῷ, ὃν οὐδεὶς τῶν ἀνθρώπων τεθέεται· οὐδὲ γὰρ οἶόντε τούτοις τοῖς αἰσθητοῖς ὄμμασι· κλοπὴν οὐ πεποίηκα· ἀλλ' εἴ τι καὶ πράσσω, τὸ τέλος ἀποτίνυμι, ὅτι ἐπιγινώσκω τὸν κύριον ἡμῶν καὶ βασιλέα τῶν βασιλέων καὶ δεσπότην πάντων τῶν ἐθνῶν.

Σατουρνίνος ὁ ἀνθύπατος ἔφη πρὸς τοὺς λοιπούς· Ἀπόστητε ἀπὸ τῆς ἀποδειχθείσης ταύτης πιθανότητος.

Ὁ δὲ ἅγιος Σπεράτος ἔφη· Ἐκείνη ἐστὶν ἐπισφαλῆς πιθανότης, τὸ ἀνδροφονίαν κατεργάζεσθαι ἢ ψευδομαρτυρίαν κατασκευάζειν.

Σατουρνίνος ὁ ἀνθύπατος εἶπεν· Μὴ βουληθῆτε τῆς τοσαύτης μανίας καὶ παραφροσύνης γενέσθαι ἢ δειχθῆναι συμμετοχοί.

Ὁ δὲ ἅγιος Κιττίνος ὑπολαβὼν ἀπεκρίνατο· Ἡμεῖς οὐκ ἔχομεν ἕτερον ὄν φοβηθῶμεν, εἰ μὴ κύριον τὸν θεὸν ἡμῶν τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς κατοικοῦντα.

Ἡ δὲ ἅγια Δονᾶτα ἔφη· Τὴν μὲν τιμὴν τῷ Καίσαρι ὡς Καίσαρι, τὸν φόβον δὲ τῷ θεῷ ἡμῶν ἀποδίδομεν.

¹⁰ Grčki tekst prema: Joseph Armitage Robinson (prir), *The Passion of S. Perpetua*, Cambridge, 1891, s. 113-117. [Internet: <archive.org/details/MN5140ucmf_2>, pristupljeno 13. lipnja 2012.]

Ἡ δὲ ἅγια Ἔστία λέγει· Ἐγὼ χριστιανὴ καθίσταμαι.

Ἔτι δὲ ἡ ἅγια Σεκούνδα ἔφη· Ὅπερ εἰμί, καὶ διαμεῖναι πορεύομαι.

Τότε Σατουρνίνος ὁ ἀνθύπατος τῷ ἀγίῳ Σπεράτῳ εἶπεν· Ἐπιμένεις ὡσαύτως χριστιανός;

Ὁ ἅγιος Σπεράτος εἶπεν· Χριστιανὸς ὑπάρχω. τὸ αὐτὸ δὲ καὶ οἱ λοιποὶ πάντες ἅγιοι εἶπαν.

Σατουρνίνος ὁ ἀνθύπατος ἔφη· Μὴ ἄρα πρὸς διάσκεψιν ἀναμονῆς χρήζετε;

Ὁ ἅγιος Σπεράτος ἔφη· Ἐν πράγματι οὕτως ἐγκρίτῳ οὐδεμία καθίσταται βουλή ἢ διάσκεψις.

Σατουρνίνος ὁ ἀνθύπατος ἔφη· Ὅποια πραγματεῖαι τοῖς ὑμετέροις ἀπόκεινται σκεύεσιν;

Ὁ ἅγιος Σπεράτος εἶπεν· Αἱ καθ' ἡμᾶς βίβλοι καὶ αἱ προσεπιτούτοις ἐπιστολαὶ Παύλου τοῦ ὁσίου ἀνδρός.

Σατουρνίνος ὁ ἀνθύπατος ἔφη· Προθεσμία τριάκοντα ἡμερῶν ὑμῖν ἔστω εἰ πως σωφρονήσητε.

Ὁ ἅγιος Σπεράτος παρ' αὐτὰ ἀπεκρίνατο· Χριστιανὸς ἀμετάθετος τυγχάνω. τοῦτο δὲ καὶ οἱ λοιποὶ ὁμοθυμαδὸν συναπεφθέξατο.

Τότε Σατουρνίνος ὁ ἀνθύπατος τὴν περὶ αὐτῶν ψήφον ἐξεφώνησεν οὕτω περιέχουσαν· τὸν Σπεράτον, Νάρτζαλλον καὶ Κηττίνον, Δονᾶταν τε Ἔστιαν καὶ Σεκούνδαν, καὶ τοὺς ἀφάντους, ὅσοι τῷ χριστιανικῷ θεσμῷ ἑαυτοὺς κατεπηγγείλαντο πολιτεύεσθαι, ἐπεὶ καὶ χαριστικῆς αὐτοῖς προθεσμίας τοῦ πρὸς τὴν τῶν ὀρωμένων ἐπανελεῖν παράδοσιν, ἀκλινεῖς τὴν γνώμην διέμειναν, ξίφει τούτους ἀνααιρεθῆναι δέδοκται παρ' ἡμῖν.

Τότε τοῖνυν ὁ ἀθλοφόρος τοῦ χριστοῦ Σπεράτος ἐπαλλόμενος εὐχαριστίαν τῷ θεῷ ἡμῶν τῷ προσκεκληκότι αὐτοὺς εἰς τὸν ὑπὲρ αὐτοῦ θάνατον ἀνέπεμψεν.

Ὁ δὲ ἅγιος Νάρτζαλλος χαίρων εἶπεν· Σήμερον ἀληθῶς μάρτυρες ἐν οὐρανοῖς τυγχάνομεν εὐάρεστοι τῷ θεῷ.

Τότε τοῖνυν Σατουρνίνος ὁ ἀνθύπατος διὰ τοῦ κήρυκος τὰ τῶν ἁγίων μαρτύρων ὀνόματα κηρυχθῆναι προσέταξεν, τουτέστι τὸν Σπεράτον, Νάρτζαλλον, Κηττίνον, Οὐετούριον, Φίληκα, Ἀκουῖνον, Κελεστίνον, Ἰανουρίαν, Γενερώσαν, Ἔστιαν, Δονᾶταν καὶ Σεκούνδαν. Τηνικαῦτα οὖν πάντες οἱ ἅγιοι τὸν θεὸν δοξολογοῦντες ὁμοφώνως ἔφασκον· Σοὶ εὐχαριστοῦμεν, τρισάγιε κύριε, καὶ σὲ μεγαλύνομεν, ὅτι τὸν ἀγῶνα τῆς ὁμολογίας ἴλεως ἐτελείωσας, καὶ διαμένει σου ἡ βασιλεία εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν.

Καὶ ἀναπεμψάντων αὐτῶν τὸ ἀμὴν ἐτελειώθησαν τῷ ξίφει, μηνὶ Ἰουλίῳ ἰζ. ἦσαν οὖν ὀρμώμενοι οἱ ἅγιοι ἀπὸ Ἰσχλῆ τῆς Νουμηδίας, κατάκεινται δὲ πλησίον Καρθαγέννης μητροπόλεως· ἐμαρτύρησαν δὲ ἐπὶ Πέρσαντος καὶ Κλαυδιανοῦ τῶν ὑπάτων καὶ Σατουρνίνου ἀνθυπάτου, καθ' ἡμᾶς δὲ βασιλεύοντος τοῦ κηρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· ὃ πρέπει πᾶσα δόξα, νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

Ἐπλήσθη σὺν θεῷ τὸ μαρτύριον τῶν ἁγίων Σπεράτου, Ναρτζάλλου, Κηττίνου, Οὐετουρίου καὶ τῶν σὺν αὐτοῖς.